

BESLUT

2025-11-27

Dnr SU FV-3789-25

Rektor

Handläggare:
Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli,
Ledningssekretariatet

Yttrande över promemorian Kompletterande förslag till betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)

Stockholms universitet har anmodats av Regeringskansliet (Justitiedepartementet) att inkomma med synpunkter på promemorian *Kompletterande förslag till betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)* (Ju2025/02026). Universitetet redovisar sina synpunkter i det följande, och refererar därvid till det yttrande över betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33) som avgavs genom beslut av rektor 2025-06-26.

Ställningstagande

Stockholms universitet avstyrker förslagen i promemorian.

Skäl för ställningstagandet

Den remitterade promemorian innehåller ett förslag till ändringar i utlänningslagen vad gäller att vägra uppehållstillstånd p.g.a. bristande vandel vid familjeåterförening avseende tredjelandsmedborgare när anknytningspersonens uppehållstillstånd enligt artikel 3 i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening, i dess ursprungliga lydelse, inte omfattas av bestämmelserna i det direktivet.

Förslagen rör bestämmelser i 5 kap. 17a § utlänningslagen och 7 kap. 3 § utlänningslagen. 5 kap. 17a § utlänningslagen begränsar rätt till familjeåterförening vid oriktiga uppgifter, missbruk av familjeåterförening eller om personen är ett hot mot allmän ordning och säkerhet. Förslaget innebär att man också kan begränsa möjligheten till familjeåterförening om utlänningsen dömts för brott men anknytningspersonens uppehållstillstånd enligt artikel 3 i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening, i dess ursprungliga lydelse, inte omfattas av bestämmelserna i det direktivet.

Av den remitterade promemorian framgår att utredningens författningsförslag innebär att 5 kap. 3 § undantas i sin helhet: ”därmed undantas samtliga uppehållstillstånd på grund av

anknytning inom kärnfamiljen. Familjeåterföreningsdirektivet ställer emellertid inte upp några hinder mot att vid återkallelse av sådana uppehållstillstånd beakta nu aktuella omständigheter i andra fall än de som uttryckligen regleras i familjeåterföreningsdirektivet (jfr. avsnitt 3.1). Av de skäl som i övrigt anförs i utredningen för att ett uppehållstillstånd ska kunna återkallas på grund av brottslighet i vissa fall och på grund av brister i vandel i övrigt samt för att komplettera underlaget inför den fortsatta beredningen av utredningens förslag, finns det därför skäl att nu föreslå att enbart de anknytningssituationer som regleras i familjeåterföreningsdirektivet ska undantas från tillämpningsområdet.” (avsnitt 3.2, s. 10).

Som konstaterades i Stockholms universitets yttrande avseende SOU 2025:33 är den enskildes intresse av att bosätta sig i ett annat land oftast mindre tungt vägande än intresset av att få förbli i landet. I detta avseende är de skäl som berörs i denna promemoria mindre tungt vägande för den enskilde än vad som t.ex. är fallet vid utvisning. De invändningar som gjordes avseende tolkningssvårigheter vid tillämpning av vandelsbegreppet gör sig dock gällande även avseende det nu aktuella förslaget.

Den nuvarande lagstiftningen ger inte utrymme för att generellt vägra uppehållstillstånd p.g.a. tidigare brottslighet, vilket är möjligt med det nya förslaget. Eftersom det rör sig om områden där EU-rätten inte innehåller någon materiell reglering utan lämnar regleringen till medlemsstaterna finns inga EU-rättsliga hinder mot det aktuella förslaget. Frågor om förhållandet till Art. 8 i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR) och rätten till familjeliv kan dock behöva övervägas. Art. 8 EKMR etablerar ingen generell rätt till familjeåterförening (se bl.a. Helen Wray, Article 8 ECHR, Family Reunification and the UK’s Supreme Court: Family Matters?, Hart Publishing, 2023, s. 43–73), men det kan finnas fall där rätten till respekt för privat- och familjeliv innebär att en sådan rätt kan föreligga i det enskilda fallet. I sådana fall görs dock alltid en avvägning i förhållande till konventionsstatens intresse av att en person inte beviljas uppehållstillstånd. Generellt gäller att tröskeln för att det allmännas intresse av att vägra uppehållstillstånd är relativt lågt ställd. Som huvudregel torde alltså Art. 8 EKMR inte hindra att personer med bristande vandel vägras uppehållstillstånd för familjeåterförening när anknytningspersonens uppehållstillstånd enligt artikel 3 i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening, i dess ursprungliga lydelse, inte omfattas av bestämmelserna i det direktivet.

Vad avser förslaget till ändring i 7 kap. 3 § utlänningslagen innebär det att till de personer som kan utvisas p.g.a. brott hör personer som erhållit uppehållstillstånd för familjeåterförening när anknytningspersonens uppehållstillstånd enligt artikel 3 i rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening, i dess ursprungliga lydelse, inte omfattas av bestämmelserna i det direktivet.

I detta avseende kan konstateras att utifrån Sveriges åtaganden enligt EKMR måste hänsyn tas till proportionaliteten i sådana åtgärder under Art. 8 EKMR eftersom sådana åtgärder per definition kommer att beröra (om än inte nödvändigtvis kränka) rättigheter som skyddas av Art. 8 EKMR. Detta konstaterades också i SOU 2025:33. Det ska dock noteras att det aktuella förslaget främst träffar personer som p.g.a. familjeanknytning inte sällan torde ha ett relativt starkt intresse av att kvarstanna i Sverige.

Även om det allmänna intresse av att utvisa utlänningar dömda för brott inte sällan har stor vikt, innebär förslaget att utvisning ska träffa personer som i och för sig inte anses utgöra något hot mot den allmänna ordningen. Det innebär att det allmänna intresset av utvisning i sådana fall är väsentligt svagare än vad avser personer som p.g.a. brottslighet utgör ett hot mot den allmänna säkerheten, vilket kan påverka proportionalitetsbedömningen. I övrigt hänvisas till Stockholms universitets yttrande avseende SOU 2025:33. Med beaktande av ovanstående bör de kompletterande förslagen inte ligga till grund för lagstiftning i sin nuvarande form.

Detta beslut är i rektors ställe fattat av prorektor, professor Jane Reichel, i närvaro av universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Henrik Lindell Kennberg, Ledningssekretariatet (protokollförare). Ärendet har beretts av Juridiska fakultetsnämnden. Föredragande i ärendet har varit utbildningsledare Rikard Skårfors.